ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΥΠΑΤΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Βρυξέλλες, 9.9.2015
JOIN(2015) 40 final

ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Η αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης στην Ευρώπη: Ο ρόλος της εξωτερικής δράσης της ΕΕ

Η αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης στην Ευρώπη: Ο ρόλος της εξωτερικής δράσης της ΕΕ

I. Η τρέχουσα προσφυγική κρίση και το διεθνές πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αντιμετωπίζει σήμερα τη μεγαλύτερη προσφυγική κρίση από το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου. Η σημερινή κατάσταση πρέπει να εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο βίαιων συγκρούσεων και αποσταθεροποίησης σε άλλα μέρη του κόσμου. Συνιστά κρίση πρωτοφανών διαστάσεων που προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από συγκρούσεις και διώξεις στην ευρύτερη γειτονία της Ευρώπης. Οι βίαιες συγκρούσεις στη Συρία και το Ιράκ ή η αστάθεια και η φτώχεια σε περιοχές της Αφρικής έχουν αναγκάσει εκατομμύρια γυναικών, ανδρών και παιδιών να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους αναζητώντας προστασία και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, μεταξύ άλλων και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εντείνει τις προσπάθειές της να ανταποκριθεί στην παρούσα κρίση με βάση τις αρχές της αλληλεγγύης και της υπευθυνότητας και με πλήρη σεβασμό των αξιών και των διεθνών υποχρεώσεών της. Από τις αρχές του 2015, η ΕΕ έχει αναπροσανατολίσει και κινητοποιήσει όλα τα μέσα εξωτερικής δράσης που διαθέτει για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης με τρεις στόχους: να σώσει ζωές, να εξασφαλίσει την προστασία όσων έχουν ανάγκη και να διαχειριστεί τα σύνορα και την κινητικότητα.

Οι μεταναστευτικές ροές αυξήθηκαν σημαντικά το 2014, κυρίως μέσω της **διαδρομής της Κεντρικής Μεσογείου**. Το 2015 ζήσαμε μια ακόμη πιο δραματική επιδείνωση της κατάστασης. Ο αριθμός όσων εισέρχονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της λεγόμενης **διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου** έφθασε σε 182.740[1], πράγμα που αντιπροσωπεύει τεράστια αύξηση σε σύγκριση με το 2014. Οι μετανάστες εισέρχονται στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και τη Σερβία και στη συνέχεια κατευθύνονται προς την Ουγγαρία και άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της αποκαλούμενης **διαδρομής των Δυτικών Βαλκανίων**. Έως τα τέλη Αυγούστου 2015, είχαν καταχωριστεί 142.649 παράνομες είσοδοι στην Ουγγαρία μέσω της διαδρομής αυτής.

Ενώ η σύνθεση των μεταναστευτικών ροών είναι μικτή, η αύξηση του αριθμού των ατόμων που ζητούν διεθνή προστασία είναι αλματώδης, **ιδίως από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν**. Στην πραγματικότητα, το 90% αυτών που χρησιμοποιούν τη διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου είναι υπήκοοι μιας εκ των τριών αυτών χωρών. Οι παράτυποι μετανάστες που χρησιμοποιούν τη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου προέρχονται ως επί το πλείστον από την υποσαχάρια Αφρική, και μάλιστα συχνά από εμπόλεμες περιοχές: περίπου 20% από την Ερυθραία, 12% από τη Σομαλία, ενώ 10% προέρχεται από τη Συρία. Η διαδρομή αυτή έχει αλλάξει σύνθεση σε σύγκριση με το 2014, όταν χρησιμοποιείτο κατά κύριο λόγο από σύριους πρόσφυγες. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει ο ίδιος όγκος διελεύσεων (106.290 έως τον Αύγουστο του 2015). Οι ταχείες αλλαγές στη σύνθεση των

[1] Στατιστικά στοιχεία του Frontex με εβδομαδιαία επικαιροποίηση: Ιανουάριος– Αύγουστος 2015

μεταναστευτικών ροών και οι χρησιμοποιούμενες διαδρομές αποτελούν ένδειξη της ικανότητας των διακινητών μεταναστών να προσαρμόζονται στις νέες συνθήκες.

Ενώ οι ευρωπαίοι πολίτες μπορεί να εκλαμβάνουν την τρέχουσα μεταναστευτική πίεση ως δραματική, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι σε καμία περίπτωση η πλέον πληγείσα περιοχή του κόσμου. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), η παγκόσμια κοινότητα κατέγραψε το 2014 τον **υψηλότερο αριθμό προσφύγων και εκτοπισμένων ατόμων** από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο: 59,5 εκατομμύρια άνθρωποι. Πάνω από το **85% αυτών των ατόμων αυτών ζουν σε αναπτυσσόμενες χώρες.** Ένας πολύ μεγάλος αριθμός ατόμων έχει εκτοπιστεί στο εσωτερικό της χώρας τους[2], ενώ οι πρόσφυγες συχνά αναζητούν ένα πρώτο καταφύγιο σε γειτονικές χώρες. Για παράδειγμα, το μεγαλύτερο μέρος των σύριων προσφύγων φιλοξενείται από τον Λίβανο, την Ιορδανία και την Τουρκία. Οι περισσότερες αφρικανικές μεταναστεύσεις πραγματοποιούνται εντός της Αφρικής: άνω των 8,4 εκατομμυρίων εσωτερικών μεταναστών στη Δυτική Αφρική και μόνο. Αυτό δείχνει ότι η τρέχουσα μεταναστευτική και προσφυγική κρίση δεν αποτελεί μόνο, ούτε κατά κύριο λόγο, ευρωπαϊκό πρόβλημα. Είναι μια σημαντική διεθνής πρόκληση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των διεθνών προσπαθειών για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων και της αστάθειας και την υποστήριξη των πληγέντων πληθυσμών.

II. <u>Το πλαίσιο πολιτικής και η απόκριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης</u>

Τους τελευταίους μήνες, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν κινητοποιήσει όλες τις προσπάθειές τους για να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτήν την παγκόσμια κρίση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Επιτροπή, ιδίως μέσω του **ευρωπαϊκού θεματολογίου για τη μετανάστευση**[3] έχουν αναπτύξει τα κύρια στοιχεία της ευρωπαϊκής απάντησης στις μεταναστευτικές προκλήσεις, τόσο στο εσωτερικό της όσο και διεθνώς.

Η πρώτη προτεραιότητα εξακολουθεί να είναι η σωτηρία της ζωής όσων προσπαθούν να διασχίσουν τη Μεσόγειο στην πορεία τους προς την Ευρώπη. Αναμφίβολα, η προστασία των ατόμων που χρειάζονται βοήθεια, η ανάπτυξη επείγουσας ανθρωπιστικής βοήθειας, η διασφάλιση της πρόσβασης στο άσυλο και η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων, ιδίως των συγκρούσεων, της πολιτικής βίας, της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της φτώχειας, είναι ζητήματα ζωτικής σημασίας. Αυτοί οι στόχοι πρέπει να παραμείνουν στο επίκεντρο της απόκρισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ενόψει της σημερινής κρίσης, δίνεται προτεραιότητα σε δράσεις που έχουν μεγαλύτερο άμεσο αντίκτυπο στις μεταναστευτικές ροές. Συγχρόνως, η ανάληψη μακροχρόνιας

[2] Με βάση τα στοιχεία του κέντρου παρακολούθησης των Ηνωμένων Εθνών για τους εσωτερικά εκτοπισμένους, ο αριθμός των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων το διάστημα Ιουλίου/Αυγούστου 2015 είχε ως εξής: Συρία (7.600.300)· Ιράκ (3.171.600)· Σουδάν (2.192.830)· Νότιο Σουδάν (1.645.392)· Πακιστάν (1.375.900)· Νιγηρία (1.500.000)· Σομαλία (1.133.000)· Αφγανιστάν (805.409)· Τσαντ (130.000)· Καμερούν (80.000)· Νίγηρας (50.000).

[3] COM(2015)240.

δέσμευσης για τα θέματα αυτά είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει την ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου, τη συνεργασία, την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειριών με τις χώρες εταίρους, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τις τοπικές αρχές, προκειμένου να στηριχθεί η κινητικότητα των ανθρώπων ως θετικό στοιχείο της ανθρώπινης ανάπτυξης. Η συνεργασία με γνώμονα μια προσέγγιση βάσει των δικαιωμάτων, η οποία θα περιλαμβάνει τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα συμβάλει στην αντιμετώπιση προκλήσεων, μεταξύ άλλων της μετανάστευσης Νότου-Νότου, και της κατάστασης των ευάλωτων μεταναστών.

Η παρούσα ανακοίνωση — η οποία αποτελεί τμήμα ευρύτερης δέσμης προτάσεων που εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή — περιγράφει την εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης. Στηρίζεται σε μια σταθερή δέσμευση της διεθνούς κοινότητας σε διμερές, περιφερειακό και πολυμερές επίπεδο στον τομέα αυτό με βάση ιδίως τη Συνολική Προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας του 2011[4].

Έχουν επιστρατευτεί σημαντικά οικονομικά εργαλεία. Με προϋπολογισμό ύψους 96,8 δισ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020, η εξωτερική συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας για την ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την αντιμετώπιση της φτώχειας, της ανασφάλειας, της ανισότητας και της ανεργίας. Αυτή περιλαμβάνει τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τομείς όπως η ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, η ειρήνη και η ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η χρηστή διακυβέρνηση για τις περιοχές και τις χώρες από όπου προέρχονται τα προσφυγικά ρεύματα.

Στο πλαίσιο της τρέχουσας κρίσης, επιπλέον του καταπιστευματικού ταμείου για τη Συρία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει επίσης στα κράτη μέλη της ΕΕ ένα νέο **ευρωπαϊκό ταμείο έκτακτης ανάγκης για τη σταθερότητα και την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της παράτυπης μετανάστευσης και του εκτοπισμού ατόμων στην Αφρική**. Τα καταπιστευματικά ταμεία επιτρέπουν στην ΕΕ, στα κράτη μέλη της και στους συνεισφέροντες δωρητές να αντιμετωπίσουν διάφορες διαστάσεις των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης παρεμβαίνοντας από κοινού, με ευελιξία και ταχύτητα, ώστε να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες. Το προτεινόμενο καταπιστευματικό ταμείο θα στηρίξει τη σταθερότητα, θα προωθήσει την ανθεκτικότητα, την οικονομική ανάπτυξη, την ασφάλεια και τη διαχείριση της μετανάστευσης. Θα προσφέρει στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της ένα ταχύ και ευέλικτο εργαλείο, ικανό να παρέχει πιο γρήγορα αποτελέσματα. Θα βοηθήσει στη μεγαλύτερη αξιοποίηση της συνεισφοράς της ΕΕ. Ταυτόχρονα, παρέχει μια πλατφόρμα για ισχυρότερη πολιτική προβολή και θα συμβάλει σε μια πιο ολοκληρωμένη και συνεκτική προσέγγιση. Το καταπιστευματικό ταμείο αναμένεται να αποτελέσει ένα απτό αποτέλεσμα που θα προκύψει από τη σύνοδο κορυφής που θα πραγματοποιηθεί στη Βαλέτα τον Νοέμβριο του 2015. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος της Ένωσης για

[4] COM(2011)743.

θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας ευελπιστούν ότι τα κράτη μέλη θα συνεισφέρουν με συνέπεια και γενναιοδωρία στο Ταμείο αυτό.

III. Βασικά ζητήματα και απόκριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δραστηριοποιείται σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι χώρες και περιοχές που εμπλέκονται περισσότερο στην τρέχουσα κρίση είναι οι εξής:

- **Συρία και Ιράκ**

Η ΕΕ στηρίζει τις διπλωματικές πρωτοβουλίες για την εξεύρεση πολιτικών λύσεων από την έναρξη των συγκρούσεων στη Συρία και το Ιράκ. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος έχουν ορίσει το πλαίσιο πολιτικής για μια περιφερειακή στρατηγική, περιλαμβανομένου του αγώνα κατά του ΙΚΙΛ, σε ανακοίνωση[5] που εκδόθηκε στις αρχές του τρέχοντος έτους, συμπεριλαμβανομένων δημοσιονομικών αναλήψεων υποχρεώσεων ύψους 1 δισ. ευρώ. **Άνω των 4 εκατομμυρίων Σύριων έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους**, εκτός των 7,6 εκατομμυρίων εκτοπισμένων στο εσωτερικό της χώρας και των άνω των 230.000 νεκρών. Η **μεγάλη πλειονότητα των σύριων προσφύγων βρίσκεται στον Λίβανο, την Ιορδανία και την Τουρκία** και ο αριθμός τους εξακολουθεί να αυξάνεται, ασκώντας τεράστιες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές πιέσεις στις εν λόγω χώρες. Από τις αρχές του 2015, καθώς η ικανότητα των γειτονικών χωρών για την υποδοχή νέων προσφύγων έχει φθάσει στα όριά της και οι συνοριακές πολιτικές έχουν καταστεί πιο περιοριστικές, σημειώθηκε απότομη αύξηση τόσο στην εσωτερική εκτόπιση όσο και στην άμεση ροή προσφύγων προς την ΕΕ, και ιδίως στην Ελλάδα.

Από το 2011, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν κινητοποιήσει πάνω από **3,9 δισ. ευρώ** για ανθρωπιστική βοήθεια, ανάπτυξη και χρηματοδότηση για τη σταθεροποίηση της οικονομίας ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των εσωτερικά εκτοπισμένων, των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής στη Συρία, το Ιράκ, την Ιορδανία, τον Λίβανο και την Τουρκία. Επί της συνολικής βοήθειας, ο προϋπολογισμός της ΕΕ εισέφερε ποσό ύψους περίπου 1,8 δισεκατ. ευρώ.

Για την αντιμετώπιση της κρίσης της Συρίας συστάθηκε ένα περιφερειακό καταπιστευματικό ταμείο της ΕΕ[6], ως ένα μέσο για μια συνεπή και αποτελεσματική απόκριση σε περιφερειακή κλίμακα. Πέρα από τη βοήθεια στις γειτονικές χώρες που φιλοξενούν πρόσφυγες, στηρίζονται επίσης οι προσπάθειες που καταβάλλονται εντός της Συρίας για ανθρωπιστική βοήθεια, σταθεροποίηση και ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της επαναφοράς της τοπικής διακυβέρνησης και της παροχής βασικών υπηρεσιών. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να συνεισφέρουν περαιτέρω στο καταπιστευματικό ταμείο.

Το γραφείο της ΕΕ στο Gaziantep (Νότια Τουρκία) βοηθά στον συντονισμό των δραστηριοτήτων. Για το σκοπό αυτό, έχει δημιουργηθεί ένας **μηχανισμός ταχείας**

[5] JOIN (2015) 2 final
[6] http://ec.europa.eu/enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad/index_en.htm

αντίδρασης για διασυνοριακές επιχειρήσεις στη Συρία. Επιπλέον, η ΕΕ προωθεί επίσης τη χρήση των περιφερειακών προγραμμάτων ανάπτυξης και προστασίας για τη στήριξη των κυριότερων χωρών από όπου διέρχονται ή/και στις οποίες καταφεύγουν οι πρόσφυγες στη Μέση Ανατολή[7]. Προσθέτοντας μια αναπτυξιακή συνιστώσα σε προηγούμενα περιφερειακά προγράμματα προστασίας, τα **περιφερειακά προγράμματα ανάπτυξης και προστασίας εστιάζονται στην παροχή προστασίας** σε όσους έχουν ανάγκη, αλλά και στην **ενίσχυση της ανθεκτικότητας** των προσφύγων, των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων και των κοινοτήτων υποδοχής και στην αντιμετώπιση παρατεταμένων προσφυγικών κρίσεων, στις οποίες η ανθρωπιστική βοήθεια δεν μπορεί να αποτελεί μακροπρόθεσμη λύση.

Η ΕΕ εξέφρασε ικανοποίηση για τις τεράστιες προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από τον **Λίβανο, την Ιορδανία και την Τουρκία** για την υποδοχή των προσφύγων που προσπαθούν να διαφύγουν τη βία στη Συρία και το Ιράκ και συνεχίζει να παρέχει βοήθεια. Σημαντικά σχέδια υποστήριξης των κοινοτικών κέντρων, αρωγής για επισιτιστική ασφάλεια, εξασφάλισης μέσων διαβίωσης, σχολικής φοίτησης και επαγγελματικής κατάρτισης για πρόσφυγες στην περιοχή χρηματοδοτούνται επί του παρόντος από την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμπεριλαμβανομένων των 855 εκατ. ευρώ ανθρωπιστικής βοήθειας εντός της Συρίας, αλλά και στον Λίβανο, την Ιορδανία και την Τουρκία.

Στο **Ιράκ**, περισσότερα από 3,1 εκατομμύρια άτομα έχουν εκτοπιστεί στο εσωτερικό της χώρας μετά από τρία χρόνια συγκρούσεων. Παρόλο που ο αριθμός των ιρακινών που ζητούν διεθνή προστασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να είναι περιορισμένος σε σύγκριση με τους Σύριους, ο αριθμός τους ενδέχεται να αυξηθεί σημαντικά στο εγγύς μέλλον. Το 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διέθεσε 65,55 εκατομμύρια ευρώ σε ανθρωπιστική βοήθεια για την αντιμετώπιση της κρίσης στο Ιράκ. Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ στη χώρα, συμπεριλαμβανομένης της κουρδικής περιοχής του Ιράκ, περιλαμβάνει μέτρα έκτακτης ανάγκης για τη διάσωση των πλέον ευάλωτων ατόμων και ιατρική βοήθεια. Η ΕΕ εντείνει τη δράση της στον πολιτικό και διπλωματικό τομέα προκειμένου να στηρίξει όλες τις προσπάθειες για μεγαλύτερη ενότητα στη χώρα, χωρίς αποκλεισμούς.

- **Τουρκία**

Η Τουρκία είναι σήμερα η χώρα που φιλοξενεί τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων στον κόσμο.

Δρομολογείται ειδικός διάλογος με την **Τουρκία** για να προσδιοριστούν τρόποι για τη στήριξη των προσφύγων από τη Συρία, καθώς και για τη βελτίωση των συνοριακών ελέγχων και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που ευθύνεται για τη διακίνηση παράτυπων μεταναστών. Στο πλαίσιο του διαλόγου με την Τουρκία εξετάζεται η ανάπτυξη περαιτέρω συνεργασίας για την εξεύρεση λύσης στη συριακή κρίση.

Το 2015, η χρηματοδότηση προς την Τουρκία που συνδέεται με την κρίση στη Συρία ανήλθε σε 175 εκατ. ευρώ. Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό προενταξιακής βοήθειας[8] στον

[7] Στήριξη 12 εκατ. ευρώ
[8] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 231/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014

τομέα των εσωτερικών υποθέσεων από **130 εκατ. ευρώ** για την περίοδο 2007-2013, διαμορφώνεται στο ενδεικτικό ποσό **245 εκατ. ευρώ** για την περίοδο 2014-2016. Η Τουρκία θα επωφεληθεί επίσης, μαζί με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, από ένα νέο περιφερειακό πρόγραμμα διαχείρισης της μετανάστευσης. Η χρηματοδοτική συνδρομή της ΕΕ στηρίζει επίσης τις προσπάθειες της Τουρκίας να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις της συμφωνίας επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας.

Έως το τέλος του έτους θα τοποθετηθεί στην Άγκυρα αξιωματικός σύνδεσμος Frontex για να ενισχυθεί η επιχειρησιακή συνεργασία. Θα πρέπει να υποστηριχθούν στην Τουρκία, καθώς και σε άλλες χώρες διέλευσης, οι προσπάθειες για τον γρήγορο εντοπισμό και την επιστροφή όσων δεν έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας.

Από τις αρχές του 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διεξάγει επίσης διάλογο για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων. Η προτεραιότητα αυτή περιλαμβάνει την καθιέρωση μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων σύμφωνα με τις πολιτικές της ΕΕ, όσον αφορά την ασφάλεια και την επιτήρηση των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων και την διενέργεια τελωνειακών ελέγχων. Ο διάλογος παρέχει επίσης κατευθύνσεις πολιτικής που αποσκοπούν στην πρόληψη και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και της διαφθοράς, την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας και της συνεργασίας για την επιβολή του νόμου και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

- **Δυτικά Βαλκάνια**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης εντείνει την υποστήριξή της σε τρίτες **χώρες των Δυτικών Βαλκανίων**, που δέχονται σήμερα πρωτοφανείς ροές προσφύγων, κυρίως από τη Συρία. Συγκεκριμένα, ενισχύονται οι ικανότητες υποδοχής και οι διαδικασίες επεξεργασίας ασύλου, και εντείνεται η συνεργασία για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που ευθύνεται για τη λαθραία διακίνηση μεταναστών. Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκληρώνει ένα περιφερειακό πρόγραμμα στήριξης για την προστασία ευαίσθητων μεταναστών και τη διαχείριση της μετανάστευσης στα Δυτικά Βαλκάνια, το οποίο θα επικεντρωθεί σε τρεις τομείς: την ταυτοποίηση των μεταναστών, την ενδοπεριφερειακή και διαπεριφερειακή ανταλλαγή πληροφοριών και μηχανισμούς που θα παρέχουν λύσεις επιστροφής, με παράλληλη εφαρμογή πρακτικών διασφαλίσεων προστασίας ώστε να αντικατοπτρίζονται οι ειδικές ανάγκες των μεταναστών[9].

Έχει ήδη εγκριθεί ανθρωπιστική βοήθεια ύψους 1,75 εκατ. ευρώ για τη Σερβία και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας για βοήθεια έκτακτης ανάγκης στους πρόσφυγες που διέρχονται από τις χώρες αυτές με προορισμό την Ουγγαρία.

Πέρα από τη σημαντική συνδρομή που έχει ήδη χορηγηθεί στο πλαίσιο του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας κατά τα προηγούμενα έτη στους τομείς της διαχείρισης των συνόρων, και της πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο περαιτέρω ειδικής ανά χώρα βοήθειας για την ενίσχυση ικανοτήτων στον τομέα της πολιτικής για το άσυλο, τη μετανάστευση και τις θεωρήσεις, με σκοπό τη

[9] Στήριξη 8 εκατ. ευρώ

μεγαλύτερη προστασία των ευάλωτων κατηγοριών μεταναστών και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ειδικότερα, όσον αφορά την περίπτωση της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και της Σερβίας, η ΕΕ στηρίζει την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση[10].

Η επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρχών φύλαξης των συνόρων των Δυτικών Βαλκανίων και των κρατών μελών της ΕΕ θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω. Η συνεργασία θα μπορούσε να περιλαμβάνει δραστηριότητες σε σχέση με την ανάλυση κινδύνου, την εκπαίδευση και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Ο Frontex έχει υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας και ανέπτυξε συνεργασία με τη Σερβία, το Μαυροβούνιο, την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, και είναι έτοιμος να διαδραματίσει ενεργό ρόλο σε αυτό το εγχείρημα.

- **Αφρική**

Η Αφρική, και ιδίως η υποσαχάρια Αφρική, εξακολουθεί να αντιμετωπίζει δημογραφική πίεση, περιβαλλοντικά προβλήματα, ακραία φτώχεια, εσωτερικές εντάσεις και θεσμικές αδυναμίες, που σε ορισμένες περιοχές έχουν επιδεινωθεί τόσο ώστε να μετατραπούν σε ανοικτές συγκρούσεις, μεγαλύτερη αστάθεια, εκτοπίσεις, εγκληματικότητα, τρομοκρατία και ριζοσπαστικοποίηση, καθώς και σε παράτυπη μετανάστευση, λαθρεμπόριο και λαθραία διακίνηση μεταναστών και σε ακόμα μεγαλύτερη αύξηση του αριθμού των δικαιούχων ανθρωπιστικής βοήθειας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις από κοινού με τους αφρικανούς εταίρους μέσω των περιφερειακών στρατηγικών της (για το Σαχέλ, το Κέρας της Αφρικής, τον Κόλπο της Γουινέας), της ανθρωπιστικής βοήθειας, της αναπτυξιακής πολιτικής και των προγραμμάτων παροχής βοήθειας στην περιοχή και μέσω της ισχυρής δέσμευσής της για την εφαρμογή του προγράμματος δράσης στον τομέα της ανθεκτικότητας.

Οι συγκρούσεις και η απουσία κρατικών δομών έχουν μετατρέψει τη **Λιβύη** σε σημαντικό σημείο διέλευσης Αφρικανών από την υποσαχάρια Αφρική προς την Ευρώπη και ιδίως στην Ιταλία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει ενεργά τον **διάλογο υπό την αιγίδα του ΟΗΕ** μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών στη Λιβύη προκειμένου να επιτευχθεί μια ειρηνική διευθέτηση και είναι έτοιμη να υποστηρίξει τη μελλοντική κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Εν τω μεταξύ, η Επιτροπή παρέχει ανθρωπιστική και αναπτυξιακή βοήθεια στους ευάλωτους μετανάστες που έχουν φτάσει στις ακτές της Λιβύης.

Ο Νίγηρας, μία από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου, αποτελεί την κυριότερη δίοδο προς τη Λιβύη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει την ανάπτυξη του Νίγηρα, καθώς και την ασφάλειά του[11]. Στην περιοχή του **Σαχέλ**, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει επίσης την πολιτική διαδικασία στο **Μάλι** και την ειρηνευτική συμφωνία με τις ένοπλες ομάδες στον βορρά. Η

[10] Έχουν δεσμευτεί/προγραμματιστεί 24 εκατ. ευρώ για την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και 44 εκατ. ευρώ για τη Σερβία.

[11] Η αποστολή ΚΠΑΑ της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περιοχή Σαχέλ του Νίγηρα στηρίζει τις αρχές του Νίγηρα όσον αφορά την πρόληψη, τον έλεγχο και τη διαχείριση των παράνομων μεταναστευτικών ροών μέσω του Νίγηρα, και ιδίως του Agadez.

δέσμευση αυτή συμβάλλει στη σταθερότητα με την εκπαίδευση των ενόπλων δυνάμεων του Μάλι και των δυνάμεων ασφαλείας[12]. Εξετάζεται η περαιτέρω ενίσχυση της διαχείρισης των συνόρων. Οι αποστολές ΚΠΑΑ της Ένωσης στον Νίγηρα και στο Μάλι συμβάλλουν επίσης στη στήριξη των προσπαθειών για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και της λαθραίας διακίνησης μεταναστών[13]. Η ΕΕ στηρίζει τη στιγμή αυτή τη δημιουργία ενός «πολυδύναμου κέντρου» στο Agadez, έναν σημαντικό κόμβο διέλευσης. Θα προσφέρει βοήθεια και πληροφόρηση στους καθηλωμένους μετανάστες και υποστήριξη σε όσους επιθυμούν να επιστρέψουν ή να ενσωματωθούν σε κοινότητες υποδοχής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δραστηριοποιείται επίσης στη **στήριξη της περιφερειακής αντίδρασης κατά της Μπόκο Χαράμ**, μεταξύ άλλων με τη στήριξη της πολυεθνικής μικτής ομάδας (MNJTF), καθώς και του Νίγηρα, του Τσαντ, του Καμερούν και της Νιγηρίας. Θα συνεχιστούν οι προσπάθειες για την περαιτέρω αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κατάστασης. Η **Νιγηρία** εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πηγή παράνομης μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο διάλογος για τη μετανάστευση με τη Νιγηρία, εκτός από τη συνεργασία στον αγώνα κατά της Μπόκο Χαράμ, εστιάζεται επί του παρόντος στα θέματα της επανεισδοχής και της επιστροφής[14].

Οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επίσης ως στόχο την αποκατάσταση της διακυβέρνησης και της σταθερότητας στην **Κεντροαφρικανική Δημοκρατία**[15]. Η δράση αυτή περιλαμβάνει στήριξη της πολιτικής διαδικασίας, της οικονομικής ανάκαμψης και της σταθεροποίησης με συμβουλευτική στρατιωτική αποστολή. Η περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία θα επηρέαζε σοβαρά την περιφερειακή σταθερότητα, την ήδη σοβαρή κατάσταση, από ανθρωπιστική άποψη, ενώ θα μπορούσε επίσης να καταλήξει σε εκτοπίσεις.

Στη **Σομαλία**, η ΕΕ στηρίζει την ανασυγκρότηση ενός βιώσιμου κράτους και την αποκατάσταση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος μέσω της αποστολής της Αφρικανικής Ένωσης στη Σομαλία[16] και της στρατιωτικής εκπαιδευτικής αποστολής της ΕΕ. Το πρόγραμμα της ΕΕ για τη συνεργασία και την ανάπτυξη παρέχει μαζική δανειακή υποστήριξη για τη σταθεροποίηση, την οικοδόμηση του κράτους και την ανάπτυξη στη Σομαλία στο πλαίσιο της «Νέας συμφωνίας για τη Σομαλία».

---

[12] Η μη στρατιωτική αποστολή ΚΠΑΑ της ΕΕ στο Μάλι (EUCAP Sahel Mali) στηρίζει την αναδιάρθρωση των δυνάμεων εσωτερικής ασφάλειας του Μάλι (δηλαδή την αστυνομία, τη χωροφυλακή και την «garde nationale»). Στόχος είναι να βοηθηθούν οι αρχές του Μάλι να εξασφαλίσουν τη συνταγματική και δημοκρατική τάξη και τις προϋποθέσεις για βιώσιμη ειρήνη. Η αποστολή συνδυάζει δραστηριότητες κατάρτισης και στρατηγικές συμβουλές.

[13] Στο πλαίσιο της σφαιρικής προσέγγισης της ΕΕ (JOIN (2013) 30), οι αποστολές ΚΠΑΑ θα είναι συνδεδεμένες με προγράμματα ανάπτυξης, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η γενική απόδοση.

[14] Το 2015 υπεγράφη με τη Νιγηρία ένα κοινό θεματολόγιο για τη μετανάστευση και την κινητικότητα που καλύπτει τη συνεργασία για τη νόμιμη μετανάστευση, την παράτυπη μετανάστευση, τη μετανάστευση και την ανάπτυξη, καθώς και τη διεθνή προστασία.

[15] Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση, μαζί με τη Γαλλία, τη Γερμανία και τις Κάτω Χώρες, ίδρυσε το καταπιστευματικό ταμείο «Bêkou», το 2014.

[16] AMISOM: http://amisom-au.org/

Η έλλειψη οικονομικών προοπτικών και οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν παράγοντες που προκαλούν μεταναστευτικές ροές από την **Ερυθραία**. Το 2014, 36.990 Ερυθραίοι υπέβαλαν αίτηση διεθνούς προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. 250.000 άτομα αναζήτησαν καταφύγιο στην Αιθιοπία και το Σουδάν. Η ΕΕ επανεξετάζει επί του παρόντος τον καλύτερο τρόπο συνεργασίας με την Ερυθραία για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης. Κατά τη διάρκεια του Δεκεμβρίου 2014, η κυβέρνηση της Ερυθραίας ανακοίνωσε ότι από την 1η Ιανουαρίου 2015 η διάρκεια της εθνικής στρατιωτικής θητείας, η οποία ήταν αορίστου διάρκειας, θα περιοριζόταν σε δεκαοκτώ μήνες για τους νεοσύλλεκτους. Η παρακολούθηση της εφαρμογής της παρούσας απόφασης θα έχει καθοριστική σημασία, δεδομένου ότι η αόριστη διάρκεια της εθνικής στρατιωτικής θητείας είναι μείζων παράγοντας που εξωθεί σε μετανάστευση. Ο διάλογος με την Ερυθραία διεξάγεται επίσης στο πλαίσιο της **διαδικασίας του Χαρτούμ**, που επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να συνεργαστεί με όλες τις χώρες στο **Κέρας της Αφρικής**. Η διαδικασία του Χαρτούμ αποσκοπεί στην ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας σε θέματα μετανάστευσης. **Ένα νέο εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα ύψους 200 εκατομμυρίων ευρώ αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης για την Ερυθραία, με έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και τη διακυβέρνηση.**

Περισσότερα από 2 εκατομμύρια άτομα έχουν εγκαταλείψει τις εστίες τους στο **Νότιο Σουδάν**. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν διαθέσει πάνω από 377 εκατ. ευρώ σε ανθρωπιστική βοήθεια από το 2014. Επίσης, η ΕΕ παρείχε επίσης χρηματοδοτική και πολιτική στήριξη στη διαδικασία που δρομολογήθηκε από την διακυβερνητική αρχή για την ανάπτυξη και τον μηχανισμό για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τη συμφωνία για τη λήξη των εχθροπραξιών. Η ΕΕ στήριξε επίσης τις προσπάθειες της Αφρικανικής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών για τον τερματισμό των συγκρούσεων στο Σουδάν που εξακολουθούν να αποσταθεροποιούν τη χώρα αυτή.

Οι συγκρούσεις στην **Υεμένη** έχουν επίσης αντίκτυπο στο Κέρας της Αφρικής, δεδομένου ότι φιλοξενεί πάνω από 250.000 καταγεγραμμένους πρόσφυγες από την περιοχή, το 95% των οποίων προέρχεται από τη Σομαλία. Η ΕΕ έχει διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην υποστήριξη της μετάβασης από το 2011 και συμμετέχει πλήρως στις διεθνείς προσπάθειες για την εξεύρεση πολιτικής λύσης για την κρίση στην Υεμένη.

Πολλές χώρες της Αφρικής, ιδίως στο Κέρας της Αφρικής, όπως η Αιθιοπία, το Σουδάν και η Κένυα και η λίμνη Τσαντ δέχονται μεγάλες κοινότητες προσφύγων πράγμα που συχνά οδηγεί σε παρατεταμένες κρίσεις. Τα υφιστάμενα προγράμματα ανάπτυξης και ανθρωπιστικής βοήθειας παρέχουν ήδη στήριξη συνδέοντας την αρωγή, την αποκατάσταση και την ανάπτυξη. Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας έχει, ως εκ τούτου, καθοριστική σημασία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος θα συνεχίσουν να εργάζονται για την εξεύρεση βιώσιμων λύσεων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του παρατεταμένου εκτοπισμού. Χωρίς αναπτυξιακές δυνατότητες, οι εντάσεις μεταξύ των πληθυσμών μπορεί να οδηγήσουν σε αποσταθεροποίηση ολόκληρων περιφερειών με αποτέλεσμα να προκληθούν μαζικές δευτερογενείς μετακινήσεις, μεταξύ άλλων και στην Ευρώπη. Αντιθέτως, αν διασφαλιστεί η συμμετοχή των προσφύγων και των εσωτερικά εκτοπισμένων στην

παραγωγική διαδικασία, μειώνονται οι οικονομικές επιπτώσεις και το κόστος που συνεπάγονται, πράγμα που ευνοεί την ανάπτυξη και είναι επωφελές τόσο για τους ίδιους όσο και για τις κοινότητες υποδοχής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα επιδιώξει μια νέα προσέγγιση προσανατολισμένη στην ανάπτυξη για την αντιμετώπιση των βίαιων εκτοπίσεων, που θα εφαρμόζεται παράλληλα με την ανθρωπιστική βοήθεια από την έναρξη μιας κρίσης. Το τρέχον έτος δρομολογήθηκαν πιλοτικά σχέδια στη Βόρεια Αφρική και το Κέρας της Αφρικής. Ακολουθώντας το παράδειγμα των περιφερειακών προγραμμάτων ανάπτυξης και προστασίας της Μέσης Ανατολής, φέτος εγκαινιάστηκαν άλλα δύο τέτοια προγράμματα προστασίας, για τη Βόρεια Αφρική και το Κέρας της Αφρικής.

- **Τα Ηνωμένα Έθνη και η ευρύτερη διεθνής κοινότητα**

Η κρίση αυτή δεν είναι μόνο ευρωπαϊκή αλλά και σημαντική διεθνής πρόκληση. Καθοριστική σημασία έχει η συνεργασία με βασικούς διεθνείς εταίρους και τα Ηνωμένα Έθνη, ιδίως την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP), καθώς και με οργανώσεις όπως ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ). Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει ειδικές αρμοδιότητες για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης. Η ΕΕ ενισχύει περαιτέρω τη συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της στήριξης που παρέχει σε χώρες που φιλοξενούν μεγάλους πληθυσμούς προσφύγων, και η διαχείριση των ροών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με άλλους διεθνείς εταίρους με ισχυρό δυναμικό, καθώς και εντός της περιοχής της Μέσης Ανατολής, στις προσπάθειές της να αυξήσει τη συνολική βοήθεια και τις ευκαιρίες επανεγκατάστασης των ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας.

<u>Συνεργασία στον τομέα της επανεισδοχής και της επιστροφής των παράτυπων μεταναστών</u>

Μια αποτελεσματική πολιτική επιστροφής των μεταναστών, που έχουν εισέλθει στο έδαφος της χώρας υποδοχής παράτυπα και δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για διεθνή προστασία, είναι απαραίτητη συνιστώσα μιας συνεκτικής στρατηγικής της ΕΕ για την αποθάρρυνση της παράτυπης μετανάστευσης. Επί του παρόντος, τα ποσοστά επιστροφής στα κράτη μέλη της ΕΕ είναι σχετικά χαμηλά. Το 2014, λιγότερο από το 40% των παράτυπων μεταναστών που διατάχθηκε να εγκαταλείψει την ΕΕ αποχώρησε πραγματικά.

Το άρθρο 13 της συμφωνίας εταιρικής σχέσης του Κοτονού με τα κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ), παρέχει τη νομική βάση για την από κοινού δρομολόγηση μιας προσπάθειας για την επιστροφή και την επανεισδοχή των υπηκόων ΑΚΕ. Η ΕΕ είναι αποφασισμένη να ενισχύσει τη συνεργασία με τους αφρικανούς εταίρους της για μια αποτελεσματική εφαρμογή των προγραμμάτων επανεισδοχής.

Εκτός από την πλήρη εφαρμογή των υφιστάμενων συμφωνιών επανεισδοχής[17] και τη γρήγορη ολοκλήρωση των εν εξελίξει διαπραγματεύσεων[18], οι προσπάθειες θα επικεντρωθούν σε **πρακτικά μέτρα συνεργασίας** για την επιστροφή, μεταξύ άλλων με τη μεγαλύτερη ανάπτυξη των προγραμμάτων υποβοηθούμενης εκούσιας επιστροφής. Ως προς το θέμα αυτό, το **πιλοτικό σχέδιο για την επιστροφή στο Πακιστάν και το Μπαγκλαντές που συμφωνήθηκε πρόσφατα** θα προσφέρει σημαντική εμπειρία όσον αφορά τη μελλοντική πορεία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ενισχύσει τη δράση της για την ενθάρρυνση της επιστροφής των παράτυπων μεταναστών στις διαδρομές που ακολουθούν. **Η στήριξη της ΕΕ για τη δημιουργία ενός πολυδύναμου κέντρου στο Agadez εξυπηρετεί αυτόν τον σκοπό.**

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιστροφή[19], το οποίο εκδόθηκε παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση, αντιμετωπίζει αυτόν τον τομέα πολιτικής.

Καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που ευθύνεται για τη λαθραία διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων

Η πάταξη των εγκληματικών δικτύων αποτελεί ουσιαστικό μέρος της προσπάθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διάσωση ανθρώπινων ζωών και την αποτροπή της εκμετάλλευσης των μεταναστών. Καθοριστική σημασία έχει η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των αστυνομικών και των δικαστικών συστημάτων των χωρών προέλευσης και προορισμού, καθώς και μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών της ΕΕ και των κρατών μελών. Σε πολλές χώρες, θα χρειαστεί να στηριχθεί η ανάπτυξη της αστυνομίας, της δικαιοσύνης και των ικανοτήτων διαχείρισης των συνόρων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί βασικό συντελεστή όσον αφορά τη βελτίωση των ικανοτήτων των χωρών εταίρων στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων, και όσον αφορά την εφαρμογή των προγραμμάτων εκούσιας επιστροφής και επανένταξης, ακολουθώντας ολοκληρωμένη προσέγγιση που εγγυάται ασφαλή σύνορα και ταυτόχρονα επιτρέπει την ταχεία νόμιμη κυκλοφορία προσώπων και εμπορευμάτων.

Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση καθορίζει μια σειρά από πρωτοβουλίες προκειμένου να ενισχυθούν τα μέσα της ΕΕ που διατίθενται για την αντιμετώπιση των δικτύων λαθραίας διακίνησης, και ιδίως ένα ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών[20]. Οι αξιωματικοί σύνδεσμοι μετανάστευσης και εμπειρογνώμονες ασφάλειας που είναι τοποθετημένοι σε κομβικές αντιπροσωπίες της ΕΕ, θα συμβάλουν στην ανάπτυξη συνεργασίας στα θέματα αυτά. Πολλές επιχειρήσεις και αποστολές ΚΠΑΑ διαδραματίζουν ήδη σημαντικό ρόλο για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

[17] Επί του παρόντος βρίσκονται σε ισχύ 17 συμφωνίες επανεισδοχής: με το Χονγκ Κονγκ, το Μακάο, τη Σρι Λάνκα, την Αλβανία, τη Ρωσία, την Ουκρανία, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, τη Σερβία, τη Μολδαβία, το Πακιστάν, τη Γεωργία, την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, την Τουρκία και το Πράσινο Ακρωτήριο.
[18] Οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται με το Μαρόκο και την Τυνησία.
[19] COM(2015) 453
[20] COM(2015) 285 final

Η ναυτική δύναμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Μεσόγειο **(EUNAVFOR MED)** είναι μια **επιχείρηση διαχείρισης κρίσεων** που παρέχει δυνατότητες παρακολούθησης, συλλογής πληροφοριών και επιχειρησιακής συνεργασίας κατά των δραστηριοτήτων λαθραίας διακίνησης στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο, με πλήρη σεβασμό του διεθνούς δικαίου[21].

Η **αποστολή ΚΠΑΑ της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περιοχή Σαχέλ του Νίγηρα** πρόκειται να ενισχυθεί για να μπορέσει να στηρίξει τις αρχές του Νίγηρα για την καταπολέμηση των παράτυπων μεταναστευτικών ροών μέσω του Νίγηρα και ιδίως του Agadez[22]. Η διευρυμένη εντολή της αποστολής θα αποσκοπεί κυρίως: i) στην ενίσχυση του νομικού πλαισίου του Νίγηρα όσον αφορά την μετανάστευση, τους συνοριακούς ελέγχους και την καταπολέμηση των εγκληματικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με την παράτυπη μετανάστευση· ii) στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των υπηρεσιών ασφαλείας του Νίγηρα που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση των συνόρων, τον έλεγχο της μετανάστευσης και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος· και iii) στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού σώματος. Η **αποστολή ΚΠΑΑ της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περιοχή Σαχέλ του Μάλι** συμβάλλει ήδη έμμεσα στην πρόληψη της παράτυπης μετανάστευσης, με την εκπαίδευση των δυνάμεων εσωτερικής ασφάλειας. Έφθασε στην πλήρη επιχειρησιακή της ικανότητα τον Αύγουστο του 2015. Μελετάται επί του παρόντος παρόμοια επέκταση της εντολής της, όπως στον Νίγηρα. Εξετάζονται επίσης άλλες πρωτοβουλίες και αποστολές ΚΠΑΑ σε άλλες χώρες στην περιοχή του Σαχέλ και στο Κέρας της Αφρικής, σε συντονισμό με τις διμερείς δράσεις των κρατών μελών.

IV. Συμπεράσματα και περαιτέρω πορεία

Για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης και τη διαχείριση των προκλήσεων και των ευκαιριών από κοινού, αποφασιστικός παράγοντας είναι η ικανότητα συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εταίρους σε τρίτες χώρες. Η εταιρική σχέση ΕΕ - Αφρικής για τη μετανάστευση, την κινητικότητα και την απασχόληση, οι διαδικασίες του Χαρτούμ και του Ραμπάτ, οι διαδικασίες της Πράγας και της Βουδαπέστης[23], η Ένωση για τη Μεσόγειο και η εταιρική σχέση για τη Μετανάστευση με τις χώρες των Δρόμων του Μεταξιού, η ανατολική εταιρική σχέση, ή ο διάλογος ΑΚΕ-ΕΕ για τη μετανάστευση, διαδραματίζουν εν προκειμένω καθοριστικό ρόλο.

Πολλές από τις προκλήσεις που περιγράφονται στην παρούσα ανακοίνωση μπορούν και πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσω πολιτικών και διπλωματικών προσπαθειών. Κατά πρώτο και κύριο λόγο, καταβάλλονται εκ νέου προσπάθειες για να αντιμετωπιστούν τα βαθύτερα αίτια της κρίσης αυτής, δηλαδή ο πόλεμος στη Συρία και το Ιράκ. Η Ύπατη Εκπρόσωπος διεξάγει

[21] Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/778 του Συμβουλίου, της 18ης Μαΐου 2015, σχετικά με τη στρατιωτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο (EUNAVFOR MED) (ΕΕ αριθ. L 122 της 19.5.2015, σ. 31)

[22] Το άνοιγμα τοπικού γραφείου στο Agadez θα επιτρέψει στην αποστολή να αποκτήσει καλύτερη γνώση των μεταναστευτικών ροών και των συναφών ζητημάτων, καθώς και να εργάζεται σε καθημερινή βάση με τις αρχές που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

[23] Στη διαδικασία της Βουδαπέστης συμμετέχουν χώρες από την ανατολική και κεντρική Ασία μέχρι τη νοτιοανατολική και δυτική Ευρώπη.

διαλόγους υψηλού επιπέδου για τα θέματα αυτά, όπως ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δίνοντας ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στη στήριξη που παρέχει η Ευρωπαϊκή Ένωση προς χώρες και περιφέρειες και αξιοποιώντας τις ήδη υφιστάμενες εταιρικές σχέσεις.

Η συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης διεξάγεται σε διμερές επίπεδο, χρησιμοποιώντας όλα τα υφιστάμενα πλαίσια· ιδίως εκείνα που προβλέπονται από τις **εταιρικές σχέσεις κινητικότητας**[24], το **κοινό θεματολόγιο για τη μετανάστευση και την κινητικότητα** ή τις **συμφωνίες επανεισδοχής**. Οι δεσμεύσεις σχετικά με άλλα θέματα, όπως για το εμπόριο και την ανάπτυξη, θα πρέπει επίσης να αξιοποιηθούν προκειμένου να συζητηθεί η συνεργασία στον τομέα της μετανάστευσης.

Οι αντιπροσωπείες της ΕΕ θα εντείνουν επίσης τις επαφές με τις τοπικές αρχές. Οι αντιπροσωπείες που βρίσκονται στις κυριότερες χώρες διέλευσης και προέλευσης έχουν ενισχυθεί μέσω της ανάπτυξης των **ευρωπαϊκών αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευσης,** όπως προβλέπεται στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση διοργανώνει δύο διασκέψεις υψηλού επιπέδου σύμφωνα με την εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2015:

1. **Η διάσκεψη κορυφής της Βαλέτας για τη μετανάστευση** (11-12 Νοεμβρίου 2015) θα φέρει σε επαφή τους ηγέτες των ευρωπαϊκών και των σημαντικότερων αφρικανικών χωρών, ιδίως εκείνων που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη διαδικασία του Χαρτούμ και του Ραμπάτ, καθώς και την Επιτροπή της Αφρικανικής Ένωσης και την Επιτροπή της Οικονομικής Κοινότητας των Δυτικοαφρικανικών Κρατών. Στη σύνοδο κορυφής θα συζητηθούν, μεταξύ άλλων, τα αναπτυξιακά οφέλη της μετανάστευσης, τα βασικά αίτια, η νόμιμη μετανάστευση και η κινητικότητα, η διεθνής προστασία και το άσυλο, η πρόληψη και η καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και η συνεργασία για την επιστροφή και την επανεισδοχή.

2. Η **διάσκεψη υψηλού επιπέδου για την διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου/των Δυτικών Βαλκανίων** (φθινόπωρο 2015) θα φέρει σε επαφή τα κράτη μέλη της ΕΕ, τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία προκειμένου να συζητηθούν οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές που κινούνται μέσω της διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου/των Δυτικών Βαλκανίων.

Για πολλά χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετώπιζε τις προσφυγικές και μεταναστευτικές προκλήσεις μέσω της εξωτερικής δράσης της, συνδυάζοντας πολιτικές, εργαλεία ανάπτυξης και ανθρωπιστική βοήθεια. Η σημερινή προσφυγική κρίση αποτελεί ακραία έκφανση μακροχρόνιων και πολύπλοκων προβλημάτων· Τα αίτια της κρίσης είναι πολύπλευρα και δεν μπορούν θα επιλυθούν αμέσως. Για την ολοκληρωμένη αντιμετώπισή τους θα απαιτηθεί μια προσέγγιση που θα περιλαμβάνει τόσο βραχυπρόθεσμες όσο και μακροπρόθεσμες

[24] Οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας προσφέρουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διμερή συνεργασία στους τομείς της κινητικότητας, της μετανάστευσης και του ασύλου. Μέχρι τώρα έχουν υπογραφεί επτά εταιρικές σχέσεις με: το Πράσινο Ακρωτήριο, τη Δημοκρατία της Μολδαβίας, τη Γεωργία, την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, το Μαρόκο και την Τυνησία.

προσπάθειες. Και κυρίως, η αλληλεγγύη και η ανάληψη ευθύνης θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο ενώ τα διάφορα μέσα που έχει στη διάθεσή της η Ένωση, από τη διπλωματία έως τη χρηματοδοτική συνδρομή, θα πρέπει να δράσουν συνδυαστικά.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος καλούν τα κράτη μέλη να δείξουν αποφασιστικότητα όταν έρθει η ώρα να διαχειριστούν το δράμα των προσφύγων και τα προβλήματα που ωθούν τους ανθρώπους να εγκαταλείπουν τις χώρες τους. Για να ανταποκριθούμε στις νομικές, θεσμικές και ηθικές υποχρεώσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειαζόμαστε αλληλεγγύη, υπευθυνότητα και ενότητα.